

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 804.

CHICAGO, ILL., 8. februarja (February 8th), 1923.

LETO—VOL. XVIII.

Upravišтво (Office) 2629 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

ZGODOVINA NAPAK.

Napredek razumemo v smislu, da je bilo tisto, kar smo imeli v prošlosti, napačno ali slabo, pa se trudimo, da uredimo stvari boljše, kakor so bile ali kakor so sedaj. Vsa zgodovina človeštva je polna napak, vsak vladar, vsaka vlada, vsaka religija je podvržena napakam. To je zato, ker je človek kot posameznik podvržen zmotam. Vsevednosti ni, v nezmotljivost papeža celo katoličani več ne verjamejo. Ker je človeški razum še slabo razvit, tudi družba ne more biti boljša kot je, dokler ne bomo ljudje boljši, to je bolj razumni in logično bolj človeški kakor smo danes.

Napake delajo vsi ljudje, vse stranke, vse vlade. Toda med napako in napako je vendar razlika. Lenin je v nekem govoru nedavno dejal, da prav rad priznava napake, ki jih je delal in jih še dela sovjetski režim. Toda vse te napake so malenkost v primeri z eno samo ogromno napako, ki jo je napravil mednarodni kapitalizem in imperializem samo z versaillesko pogodbo. In medtem, ko se nova Rusija uči iz napak, dela mednarodni kapitalizem nove napake in ne skuša popraviti starih. Pogubno versaillesko pogodbo izvaja naprej, kar ne more voditi drugam, kakor v nove krize, v večanje gospodarskega kaosa, v novo svetovno vojno.

Socialisti so od vsega začetka obsodili takozvane mirovne pogodbe, sklenjene po zadnji vojni, in med temi pogodbami je versailleska pogodba najbolj absurдна. Socialistom se danes pridružujejo v zahtevi za razveljavljenje versailleske pogodbe tudi tisti liberalni elementi, ki znajo čitati zgodovino. Od kraja so imeli up, da bodo zavezniški državniki držali svojo besedo, ki so jo dali premaganim državam in človeštvu. Toda vse obljube so se razpršile v prazen nič, militarizem je prišel s svojo staro igro in kajzerizem je nadomestil francoski imperializem.

Francija igra danes lopovsko igro proti Nemčiji. Zasedla je po naravnih zakladih in industriji najbogatejše nemške kraje, v katerih provocira domače prebivalstvo, mu deli ukaze in ga ponižuje. Vi, Nemci, ste premaganci, mi smo zmagovalci in imamo pravico diktirati, vi pa ubogati. Če nam boste pokorni, če se ne boste upirali, smete pričakovati milost. Ako ne, ostanemo tu,—kdo ve, koliko časa... morda za zmemom." Tako nekako izgleda situacija. Francija se izgovarja, da je izvedla svoj vpad v Nemčijo, ker slednja ne drži svoje besede, to je, ker ne odračunava točno blaga in zlata kot vojno odškodnino na določene obroke. To je pa le deloma vzrok. Glavni vzrok je, da hoče Francija—imperialistična, reakcionarna Francija—držati nemško ljudstvo in s tem nemško državo k tlom, da jo izkrvavi in s tem oslabi do skrajnosti, da ne bi mogla nikdar več s svojimi armadami, s svojo industrijo ogroziti slavne francoske domovine.

Kapitalistične vlade niso delale še nikdar poprej napak v tako velikem obsegu kakor sedaj. Roparski mir na vseh koncih in krajih je prinesel bedo vsemu evropskemu ljudstvu. Mesto kooperacije med deželami se je naselila mednje ljubosumnost, zavist, zapiranje mej, oboroževanje, intrigiranje in pripravlanje na nove rope. Industrija je zastala, draginja narašča, denar je brez vrednosti. Posledice takega stanja pa ne trpe vlade, kapitalisti in vsa druga bogataška golazen, ampak ljudstvo, tisto ljudstvo, ki je odvisno za svoje preživljanje od dela na polju, v rudnikih in industriji. To ljudstvo, in ne ministri, je izročeno bedi in negotovosti. Nihče ne ve, kaj mu prinese jutrnji dan.

Ena izmed največjih napak današnjih kapitalističnih vlad je sabotaža, ki jo vodijo napram Rusiji. Odrekajo priznanje njenemu režimu, dasi ni nobenega drugega, niti ni najmanjšega izgleda, da bo sedanji padel in ga nadomestil drugi, tak, ki bi ugajal stari diplomaciji v Parizu in Londonu ter diletantski diplomaciji v Washingtonu. Bedastoča je diktirati kaki deželi, kako vlado mora imeti, ako je ljudstvo prizadete dežele ne mara. In rusko ljudstvo ne mara take vlade, kakršno ji vsiljuje Pariz, London, Washington in Tokio. Toda posledice te diplomatske blokade ne trpi samo rusko ljudstvo, ampak ves svet, posebno še Evropa.

Rusija danes še ni idealna dežela; to še dolgo ne bo. Carizem ji je predolgo gospodoval, da bi se mogla povzpeti kvišku tako hitro, kakor bi mi želeli. Tudi mnogi eksperimenti novega režima ji niso bili v prid. Ampak ti so pokazali, kako se ne sme delati, da se bodo dosegli hitrejši, pozitivnejši uspehi. Kapitalistične vlade niso niti najmanj opravičene dajati Rusiji očitke. Same so zakrivilo toliko umazanosti v teku zadnjih par let in povzročile toliko gorja, da bi se morali razni ministri in ves vladajoči režim studiti same-mu sebi.

Priznanje ruske vlade bi bil en pogoj k mirnejšemu razvoju Evrope in k gospodarski rekonstrukciji. Drugi pogoj, nič manj važen oziroma še važnejši, pa bi bil razveljavljenje imperialističnih "mirovnih" pogodb in ustvariti kompromisne pogodbe, v kolikor so take pogodbe v današnjem sistemu sploh mogoče.

Ampak imperialisti, ki se proglašajo za varuhe civilizacije, tirajo svojo pogubno igro naprej. Čutijo, da je nekaj narobe, da je veliko napačnega, pa mislijo, da se bo z novimi konferencami ublažilo nasprotja. Sklicali so washingtonsko konferenco za omejitve oboroževanja, toda proračuni držav, ki so se udeležili te konference, dokazujejo, da se troši za militarizem veliko več kakor kedaj poprej. Amerika, ki ob vsaki priliki naglašja nasprotstvo militarizmu, postaja militaristična sila, in to tako prikrito, da ljudstvo, ki itak

nič ne misli, tega niti ne opazi. Japonska izboljšuje z največjo naglico svoj militaristični aparat na morju, na suhem in v zraku. Isto dela Anglija, o Franciji pa ni vredno izgubljati besedi. Militarizem ima v slednji odločujejo besedo in o kaki pravični, razsodni politiki francoske vlade ni niti govora.

Sledila je genovska konferenca, ki je končala z istim fiaskom, pravzaprav še z večjim, kakor washingtonska. Nato se je komedija nadaljevala v Haagu, ki se je tudi zaključila kot komedija. V Parizu in Londonu so konferirali ministerski predsedniki zavezniških vlad, in ker so prihajali na posvetovanja vsak s svojimi grabežkimi načrti, niso nikdar prišli do sporazuma, kakor je že navada med roparji.

Medtem se je v Mali Aziji vršila ves čas vojna v malem obsegu, ki bi bila sicer pred letom 1914 smatrana za veliko vojno in ves svet bi govoril o nji, v kateri je Grčija podlegla. Na posredovanje zaveznikov je bilo sklenjeno med Turki in Grki premirje, in nekaj časa za tem so pričeli z "mirovno" konferenco v Lausanne. Ampak je že tako, da se grabežka diplomacija ničesar ne nauči in ničesar ne pozabi. Isto igro, kakor v Versaillesu, igra tudi v Lausanne. Če ne gre povsem gladko, je to pripisati trmoglavosti Turkov, kar ima svoj izvor v tem, da je tudi Rusija prisotna. Gre se za olje, rude in za morskata pota. Navidezno pa se kregajo, kje naj bo sedež patriarha grške ortodoksne cerkve, za interese narodnostnih manjšin, posebno Armencev, za reformiranje turških sodišč in take reči. V resnici so oljni vrečki glavni predmet neglasij, kajti nad njimi bi radi dobili kontrolo Angleži kakor Francozi, Amerika in drugi kapitalistični interesi raznih dežel.

Kapitalistični sistem pomeni napredek v primeri s fevdalizmom, toda je vendar napaka. Bila je potrebna, kakor je v razvoju potrebno vse, kar neizogibno pride. Iz te napake smo se naučili, da je treba zgraditi nov družabni sistem, socializem. Ker pa mora družba za tak sistem stopnjevaje dozorevati, gremo sedaj, ko je kapitalizem na vrhuncu svoje moči, pa tudi na vrhuncu svojih napak, v novi sistem, v katerega se kapitalizem polagoma pretaplja. Ta proces bo vzel dolgo dobo, tudi če postanejo vse vlade že jutri socialistične, kar pa se ne zgodi.

Človeštvo živi v mizeriji vsled svojih napak. Pa da na bojiščih in v industriji pod težo izkoriščevalnega sistema vsled svojih napak. Ta napaka je neznanje. Vlade, ki so na krmilu, imajo svojo moč od večine ljudstva. Ene so jo dobile potom glasovnice, druge drugače. Režimi so vedno odsev večine ljudstva v podnih deželah.

Velikanska morija in uničevanje na debelo ni izučilo ljudskih množic, da bi znale iztřebiti vzroke za militarizem. Nasprotno so vojni, boje se uničevanja in na glas in potihem protestirajo proti novim vojnim nevarnostim. Kje so vzroki za vojne, militarizem in potlačevanja, pa mase še ne vedo. Toda spoznanje vendar prihaja; enemu sledu drugo. Male skupine resnično zavednega, inteligentnega delavstva in izobražencev so pionirji družbe bodočnosti. Mase, tiste mase, ki služijo vladajočim kastam kakor igralcem žoga, te se znajo od časa do časa razburiti, toda so kljub temu vendar podlaga, na kateri stoji današnji kapitalizem, četudi je vsled svojih lastnih napak izrabljan. Čimbolj se izpopolnjuje človek v pravega človeka, tim slabši postaja temelj današnjega družabnega reda, ki je odsev brutalnosti, sebičnosti, zavisti in pohlepa, ki so svojstva človeka. Ti instinkti se morajo umakniti človečnosti. To umikanje se vrši počasi, zato tudi so-

cializem ne pride čez noč. Potrudi se sam spremeniti v človeka in potem postani apostol za človečanstvo med drugimi ljudmi. S tem pripravljaj pot iz družbe samih napak v popolnejšo družbo.

Napredek socialistov v Philadelphiji.

Kakor v večina krajih, kjer je bila socialistična organizacija svoječasnno močna, tako je tudi organizacija v Philadelphiji trpela posledice razdorov, ki so se pričeli med vojno in dobili polen zamah 1. 1919. Ampak sodrugi v Philadelphiji niso držali rok križem in čakali, kedaj se delavstvo strezni, ampak so se tesneje združili skupaj in vršili organizacijsko in propagandistično delo naprej. Rezultati? Da, o teh govori sodrug Leo M. Harkins, načelnik okrajnega odbora soc. stranke v Philadelphiji. Medtem, ko so se v tolikih krajih prejšnji aktivni sodrugi udali brezbriznosti, so sodrugi v Philadelphiji pomnožili svoje članstvo za 200 odstotkov. Plačali so dolg organizacije, vodili kampanjo za rusko pomožno akcijo in nabirali prispevke v ruski pomožni fond, vojevali bitke na volišču in bili aktivni v vseh drugih ozirih.

V svojem poročilu pravi Harkins: "V zadnjih dveh letih se je število našega članstva pomnožilo za 200 odstotkov, in izmed teh je 80 odstotkov, ki so tudi unijski člani.

"Ves čas krize smo se držali nad vodo, plačevali naše tekoče račune in ob enem plačali tudi naše obveznosti v znesku \$2,800.

"V času dveh let smo zbrali skupaj \$1,000 v strankine fonde za propagando in precejšnje vsote smo prispevali za kampanje državne organizacije soc. stranke.

"Sodelovali smo z Ameriškim komitejem za odpuščanje ruskim otrokom in posrečilo se nam je zbrati precej tisočakov v denarju in blagu za bedne v Rusiji. Ko so drugi govorili za Rusijo, so rezultati govorili, da smo mi delali zanjo.

"V zadnjih dveh mesecih smo šli od stanovanja do stanovanja in govorili z ljudmi ter jih pridobivali za naše gibanje. Posebno pozornost smo posvetili tistim delavcem, ki so bili pred leti člani naše stranke in ki glasujejo za socialistične kandidate, toda ne pripadajo soc. organizaciji.

"Za širjenje naše literature se poslužujemo unijskih sej, stavkarskih shodov, socialističnih zborovanj in sploh vseh sestankov, na katerih se zbirajo delavci. Pri tem skrbimo, da nudimo delavstvu v stavkah vso mogočo pomoč, kajti zavedamo se, da so njihovi boji tudi naši boji.

"Ustanavljamo nova udruženja in tako so pred nami vsi izgledi, da bo socialistična organizacija v Philadelphiji rasla in se razvijala po sedanji poti.

"Teh par faktov dokazuje, da imamo socialisti vse prilike organizirati mase in jih pridobiti za socializem kakor še nikdar poprej. Mi v Philadelphiji imamo trdno nado, da bomo postali ena prvih socialističnih postojank v deželi. Naši dolgovi, ki so bili za članstvo težko breme, so plačani in sedaj, ko smo se teh rešili, je naše geslo: "Pričnimo z vsemi močmi z organiziranjem delavskih mas in širjenjem socialističnega vpliva!" Naš nasvet pesimističnim besednim revolucionarjem je, "pomagajte nam delati in rasti!"

SEMINTJA.

Kaj je vrednota? — Potrošena energija. — Fletcherjeve primere. — Vrednost človeških življenj. — Vojna proti rabi narkotikov. — Maziljenje ne nopravi svetnika iz človeka.

Nekdaj ponosna nemška marka je padla na 50.000 mark za dolar. V Parizu se vesele, toda tudi francoski frank pada. Nihče v Nemčiji ne ve več, koliko stane ta ali ona stvar. Trgovci računajo, kakor se jim zdi. En mesar računa funt mesa 2.000 mark, drugi mesar na bližnjem vogalu pa 6.000 mark. Tako je v vseh trgovinah. Vrednost marke se tako hitro menja, da nihče ne ve, pri čem da je. Treba torej plačati, kolikor kdo zahteva. Vprašanje je, če imaš dovolj mark. Delavci jih nimajo, zato stradajo.

Po padcu carizma je pričel iti navzdol ruski rubelj. Preje si dobil dva za en ameriški dolar. Sovjetska vlada je namazala stroje in tiskala rublje 24 ur na dan. Prvotno je nameravala odpraviti denar, ker bi bil v novem sistemu nepotreben. Z izpremenitvijo svoje ekonomske politike je morala odstopiti od tega načrta. Danes se dobi 24 milijonov rubljev za dolar. Kljub temu padcu postaja rubelj stabilnejši, to je, njegova vrednost ne gre več navzdol. Ko se razmere malo uredi, bo vrednost rublja rasla, ker bo narasla vrednost Rusije.

Dosedaj so se največji nemški bankovci glasili za vsoto 10.000 mark, kar je danes 20 centov v ameriški veljavi. Sedaj tiska vlada bankovce po 50 in 100 tisoč mark. Denarja bo torej veliko, kakor v nemški Avstriji, ampak za blagostanje so druge stvari veliko potrebnejše kakor množine denarja.

Nad štiri leta je človeštvo zapravljalo svoje energije za razdejanje in morijo. To je vzrok padanju denarja. Energija je bila potrošena za uničevanje in bogostva so hlapela. Bogastvo je plod ustvarjajočega dela; destruktivno delo znižuje bogastva.

Računajo, da je zadnja vojna stala 250.000.000.000 dolarjev. C. R. Fletcher nam na podlagi te vsote, računamo v srebrnih dolarjih, nudi zanimivo sliko. Ameriški srebrni dolar meri en in pol palca v diametru, vaga eno unčo in ima eno desetino palca debelosti. Dve sto petdeset milijard srebrnih dolarjev vaga 7.812.000 ton. Za prevoz te vsote v srebru bi bilo treba 3.906 vlakov, vsaki s 40 vagoni, v vsakem vagonu petdeset ton srebrnih dolarjev. Ti vlaki, speti drug za drugim, bi zavzemali 1.302 milj razdalje, kar je približno razdalja med New Yorkom in St. Paulom v Minnesoti.

Dve sto petdeset milijard srebrnih dolarjev, položenih drug za drugim bi obsegli zemljo 236-krat. Položeni eden vrh drugega bi merili 394.560 milj, ali eno tretjino razdalje več, kakor znaša razdalja med zemljo in luno. Če bi se jih prelilo v tračnice, bi se raztezala ta srebrna proga 49.321 milj. Če bi se z njimi zgradil obelisk v premiru deset kvadratnih čevljev, bi se dvigal skoro dvainšestdeset milj visoko, kar je

veliko višje, kakor sega naše ozračje. Če bi se ta ogromna vsota razdelila vsem ljudem na zemlji enako, bi dobila vsaka oseba \$170.

Toliko je stala vojna, računano v denarju na podlagi zlafe vrednote. Da je Fletcher podal ljudstvu jasnejšo sliko, je vzel za podlago srebrne dolarje. Statistika, ki bi kazala, koliko je stala vojna, računano v dolarjih, v človeških življenjih, bi bila zanimivejša. Kadar se milijone zdravih, krepkih ljudi odtegne koristnemu delu, kadar vsi ostali ljudje delajo le v prid vojne, pomeni to ogromne stroške, veliko večje, kakor pa vsota faktično potrošena v zlatu in blagu. In koliko vrednosti, prave vrednosti, bi lahko producirali tisti, ki so obležali na bojiščih, si približno lahko vsakdo sam izračuna. Kar se tiče človeških življenj, se v današnji družbi ne cenijo visoko. Zato imamo vojne, ker nam ni za človeško bogastvo. Ker ga ne znamo prav ceniti, imamo današnjo mizerijo.

Razun pitja žganja se je v Ameriki razširila še ena druga razvada, slabša od pijančevanja, raba narkotikov. Sedaj se vrši proti tej razvadi vojna. Oblasti, šolski odbori, profesorji in duhovščina so napovedali boj dopov. Uživanje dopov je razširjeno med višješolsko mladino, denarno aristokracijo, intelektualnimi delavci in kino-igralci. Najnevarnejši so mladini. Ampak, kako pridejo narkotiki nji v roke? Na isti način kakor se trvažajo alkoholne pijače v to deželo na debelo, dobivamo tudi prepovedane narkotike. Tihotapstvo cvete, ker donaša bogastvo tihotapcem in velik postranski zaslužek uradnikom, katerih naloga je paziti, da se zakoni izvajajo.

Iz Moskve poročajo, da se je sovjetska vlada zatekla k najbolj drastičnemu sredstvu, da iztrebi korumpirano uradništvo. Kadar se kakemu dokaže, da jemlje podkupnino, se ga da pred sodišče in obsodi na smrt. Če prestopek ni velik, se ga obsodi na zaporno kazen. Rusija bi morala vzdrževati precej vojaštva in rabljev, če bi hotela streljati ameriško korumpirano uradništvo.

Učiti ljudi, kako pogubne posledice ima uživanje narkotikov, je potrebno in hvalevredno. Veliko potrebnejše pa bi bilo odpravljati vire, iz katerih prihajajo strupi in se prodajajo ljudem za drag denar. In pred vsem, s korumpiranim uradništvom se ne bi smelo postopati tako nežno, kakor se sedaj. Seveda, uradniki imajo političen "pull". Razun tega so tudi dobri patriotje. Kot taki niso nevarni ameriškim institucijam in vladi. Toda nevarni so ljudstvu.

Časopisje je na dolgo in široko poročalo o smrti Wallacea Reida, kino-igralca, ki je podlegel posledicam pijančevanja in rabljenja narkotikov. Neki fant v Chicagi je skušal napraviti samomor. V poslovilnem pismu je dejal, da ga je do tega koraka pognalo uživanje dopov. Takih vesti je v ameriškem časopisju zadnje čase zelo veliko. To ne dokazuje, da gre ameriško ljudstvo v degeneracijo. Dokazuje pa, da je denarni sloj že degeneriran. In dokazuje resničnost starega reka, da padajo monarhije vsled revščine in republike vsled bogastva. Ameriške institucije, ameriško vladno, in kar je najvažnejše, ameriško ljudstvo, ugrožava denarna kasta, ki okuža ozračje s svojimi orgijami in razsipanjem. Ameriška kino-gledišča, oziroma slike, ki jih kažejo, so zrcalo degeneracije, v katero jadra

ameriška plutokracija. Zopet dokaz, kako nesmislen je sedanji sistem in kako kriči po spremembi.

Medtem, ko se protestantovski duhovniki v Ameriki pričajo, dali naj se še v nadalje uči vernike o raznih dogmah, o katerih ve danes že vsak količnik razumen duhovnik, da so zlagane, katoliška duhovščina previdno molči, ker mora, pa se peča s širjenjem katoliškega vpliva v javnem življenju. Masa katoliških duhovnikov pa monotonno životari, kajti pridigati mora eno in isto stvar leto za letom, ker ne sme samostojno misliti, še veliko manj govoriti. Nekoliko prahu je dvignil katoliški duhovnik John Debinski, župnik v neki poljski fari v Erie, Pa., dasi na drug način, kakor Rev. Grant, ki zanikava čudeže in dogmo, da je imel Kristus moč Boga. Zofija Szymanowski, 18-letna služkinja v Debinskovem župnišču, je bila ustreljena in Rev. Debinski potem aretiran. Umor je bil izvršen o polnoči, kako, o tem oblasti, ki preiskujejo zadevo, še niso na jasnem sedaj, ko pišemo te vrstice.

Omenjamo ta slučaj, ne da bi s tem kazali na Rev. Debinskega kot morilca. Morda je nedolžen. Kakor vsak podoben dogodek, dokazuje tudi ta, da so duhovniki ljudje kakor vsi drugi. Debinski je policiji po daljšem izpraševanju dejal, da je bilo dekle ustreljeno po nesreči. Najprvo pa je zatrjeval, da sploh ne ve nič o nezgodi. Gotova znamenja kažejo, da je zapleten v afero. Ampak to je stvar policije in sodišča. Če je kriv ali nekriv, ne spremeni prav nič na stvari, da so katoliški kakor vsi drugi duhovniki ustvarjeni iz istega materijala kako drugi ljudje in da jih mazičenje ne napravi za svetnike.

Delavski razpori na Norveškem.

Norveška delavska stranka, dosedaj pridružena moskovski internacionali, je prišla v navskrižje z eksekutivno tretje internacionale. Slednja zahteva gotove spremembe v ustroju norveške delavske stranke in pa večjo podložnost moskovski eksekutivi. Glavni odbor norveške delavske stranke je te zahteve odklonil in svoj korak zagovarja s tem, da bi stranka potem ne bila več samostojno telo in ne bi imela brez dovoljenja iz Moskve niti moči določati kako delovati na Norveškem. Vsa zadeva pride pred strankin kongres.

Enake zmešnjave so v strokovnem gibanju. Norveška federacija strokovnih unij je sklenila odstopiti od Amsterdamske Internacionale strokovnih delavskih zvez radi frakcijskih bojov, ki divjajo med norveškim delavstvom. Vprašanje, dali se norveška federacija pridruži moskovski internacionali strokovnih unij, ali če ostane samostojna, dokler se situacija ne razčisti, pride pred kongres federacije. Na Norveškem so strokovne unije aktivne v delavski stranki in tako je stranka kot taka pripadala moskovski internacionali, zveza strokovnih unij pa amsterdamski internacionali strokovnih unij, v kateri imajo večino pristaši II. Internacionale.

Sedanji boj na Norveškem je precej podoben frakcijskemu boju itiljanskega delavstva v času, ko je italijansko delavstvo sklenilo pristopiti k moskovski internacionali, toda pozneje odklonilo pogoje, ki jih je stavila eksekutiva v Moskvi za pristop. Od tistega časa je šlo delavsko gibanje Italije navzdol in danes so fašisti gospodarji v deželi. Previdnost, da se ne bi delalo enakih napak, bi bila v tej kritični situaciji za norveško delavstvo vsekakor na mestu.

Friderik Adler:

Nujen razkol in nujna združitev.

(Po "Kampfu".)

Združitev obeh socialnodemokratskih strank Nemčije je izvršena. S kongresom v Nuernbergu se končava ena najtežjih period nemškega delavskega gibanja. V tem trenutku ne sliši nihče rad govoriti o preteklosti. Vse se vdaja dvigajočemu čustvu, ki ga daje zopet dosežena bojna skupnost. Razpoloženje za združitev je bolj splošno in bolj navdušeno, kakor kdaj poprej. Vkljub temu pa tudi v tem trenutku nikakor ne smemo zatrej kritične sodbe, ki mora priti nasprotno tembolj do veljave, kolikor bolj je vsakemu jasno, da mora vplivati združitev v Nemčiji čim najbolj tudi na internacionalno politiko vseh dežel.

Za tiste, ki stoje na stališču naivne vere v edinstvo, ki je za nje vsak razkol le tvorba hudobne volje ali težkega nerazumevanja, tu v obče ni nikakega problema. Kdor pa smatra, da je edinstvo le relativna kategorija, kakor smo delali to vedno mi, ta ne bo mogel kratkomalo pozabiti na vse one težke notranje boje, ki so nas tlačili cela leta, ta ne bo potisnil vseh težkih izkušenj vojnih let enostavno na stran, ampak se bo poskusil iz zgodovine učiti in obrazložiti ravno v tem trenutku historično potrebo razkola in zopetne združitev.

Razkol socialne demokracije v Nemčiji je bil največja nesreča za svetovni proletarijat, zakaj on je povzročil, da v trenutku, ko se je zrušil Viljemov režim, nemško delavstvo ni bilo zmožno stvoriti enotne volje, da se njegove moči niso dale izrabiti v polni meri v boju proti omajanemu vladajočemu sistemu, temveč so se uničevale v notranjih konfliktih. Velik trenutek je našel delavski razred slab. Te tragedije se danes vsi zavedajo in nihče ne dvomi, da bi prišlo nemško delavstvo brez razkola mnogo dalje na poti do svojega osvobođenja. A kakor so si danes vsi edini glede škode, ki jo je razkol povzročil, tako gredo pri vprašanju kdo je ta razkol zakrivil, mnenja narazen. Mi tu nikakor ne nameravamo odpirati starih ran, vendar si moramo predočiti, ako hočemo razumeti današnjo situacijo, na kratko razmere ob razkolu.

Če se presoja stvar čisto formalno so imeli socialisti desničarji po organizacijskem statutu v glavnem pravico potisniti manjšino, ki se večinskim sklepom ni pokorila, iz stranke.

Gotovo so napravili tudi socialisti desničarji v svoji skrbi za vzdržanje strankine discipline celo vrsto protipravnih in nelepkih dejanj, kojih vrhunec je bil vsekakor v tem, da so oropali list "NEUE ZEIT" njegovemu ustanovitelju. A o teh žalostnih stranskih skokih ne mislimo govoriti, kakor globoko zasajena žela so tudi zapustili. Zakaj krivda leži globlje. Socialisti desničarji so imeli formalno juristično pravo na svoji strani, historično vzeto pa pravica ni bila na njihovi strani. Danes, ko je prišlo tako vse drugače, kakor so napovedovali socialisti desničarji, ne vemo samo mi, ampak tudi uvidevnejši krogi med njimi, da je povzročila to, kar so storili, naravnost čudovita kratkovidnost. Ako bi bili vzeli v svoj račun samo možnost prevrata, bi jim postalo pač jasno, da utegne priti moment, ko bodo morali iti sami na pota, ki jih je videla takratna opozicija tako jasno pred seboj. Na podlagi tega spoznanja bi bili morali biti tolerantni,

bi bili morali videti, da strankina opozicija ni mogla zamolčati svojega prepričanja, kojega izpoved je zahteval takrat čut najvišje solidarnosti, namreč solidarnosti napram internacionalnemu svetovnemu gibanju, napram kojemu je imel stopiti ozir na organizacijo v lastni deželi v drugo vrsto.")

In socialisti desničarji so imeli možnost biti tolerantni, če bi bili-le hoteli. Zakaj nikdar ni bilo že s stališča proletarske demokracije bolj opravičljivo, da bi se bilo pustilo priti strankino opozicijo tudi v javni državnozbornski seji do izraza, kakor v času, ko je bila zatrta izven parlamentarne tribune vsaka svobodna beseda, ko se je reklo kratkomalo omogočiti tako potrebno strankino informacijo in strankino diskusijo, ako se je pustilo govoriti Haaseju ali Ledebourju odkrito besedo v parlamentu, mesto prikritih namigavanj, s kojimi se je moralo zadovoljiti strankino časopisje. A socialisti desničarji so bili kakor obsedeni od domišljije, da so nezmotljivi, tako da so smatrali vsakogar, ki ni verjel na zmago nemškega meča, za fantasta in da so se čutili v svojem glorijskem sijaju tako varne, da so se odločili brez resnih pomislov strankino opozicijo zlomiti in darovati v imenu strankine discipline svoji politiki socialnega patriotizma enotnost organizacije. Da, posamezni od socialnih patriotov so se odločili za to taktiko s popolno zavestjo, ne da bi to seveda javno priznali, zato, da bi izrinili iz stranke vedno rastočo strankino opozicijo pravočasno, to je predno bi postalo nevarno, da postane večina. In to preventivno nasilje nad demokracijo v stranki je pač največja krivda, težja kot vojna politika kot taka, ki jo bo sodba zgodovine ugotovila pri socialistih desničarjih.

Za strankino opozicijo ni preostajalo pod temi pogoji ničesar drugega, kakor nastopiti pot samostojne akcije in končno — kot nujno posledica tega — samostojne organizacije. Strankina večina je imela možnost razkol zabraniti, zadržanje strankine manjšine pa je bilo nujno določeno po zadržanju večine. S stališča strankine opozicije je moral postati tako razkol nujen, če prav je bilo velikanski večini in morda celo vsakemu posamezniku jasno, kako težka nesreča se vstvarja s tem za proletariata.

Razkol se je socialnim demokratom, ki so hoteli ohraniti svojo neodvisnost pred vojno lažjo in vojskovanjem, vsilil. Ko je bila težka operacija izvršena, se je razvila neodvisna socialistična stranka izredno hitro v strankin organizem z vsemi svojimi funkcijami. In tej novi stranki so se stavile takoj velike historične naloge. Ona je bila po vojni tista stranka nemškega delovnega ljudstva, ki je bila evropsko možna. Neza-

*) To stališče smo zastopali v članku "Grehi večine ali grehi manjšine" v "Kampfu", v januarju 1916. Tam stoji pisano na koncu: Skupno akcijo je prelomila manjšina. Samo po sebi umevno je, da ima večina moč, in v kolikor se drži organizacijskega pravilnika, tudi formalno pravo, vporabljalati sredstva, ki so ji pri rušenju skupne akcije vedno na razpolago: Ona lahko tiste, ki se upirajo iz skupnosti izključi. Ali bo prišlo do tega, ne vemo. A tudi, če pride, moralično pravo ostane vendar na strani manjšine. Zakaj manjšina je res razbila državnozbornsko frakcijo, politika večine pa celo internacionalo. Prvi greh proti enotnosti delavskega gibanja so zakrivali v vseh deželah oni, ki podpirajo politiko, ki je morala internacionalo razbiti, ne pa manjšine, kojim narekuje delovanje pravi duh internacionalne solidarnosti. (Obnovitev internacionale str. 78.)

upanje proti vojnim socialistom Nemčije je bilo jače, kakor proti onim drugih dežel. Zlasti za francoske socialiste so bili neodvisni most, preko katerega so se oprostili svoje lastne vojne ideologije in prišli do poskusov mednarodnega sporazuma. Treba si je poklicati samo v spomin, kakšne ovire je bilo treba premagati, predno so se vsedli tudi Belgijci s "Scheidemannovci" za eno mizo, spomniti se je treba, da so se še v februarju 1919 branili udeležiti konference druge internacionale v Bernu. Tako so bili neodvisni edini v stanu pripravljati pot in predpogoje mednarodne solidarnosti. Se odločilnejši pa so bili za zunanjo politiko Nemčije. Oni so našli v sebi moč, da so zagovarjali v jasnem spoznanju neizbežno potrebnega prvi, podpis versailleskega miru, ko so ostali socialisti z desne še vedno pod vplivom neuvidevnih, in ko so trobili komunisti, udajajoč se demagogiji, v rog nacionalnih šovinistov. In vedno in vedno so bili v teh težkih letih neodvisni pravi nosilci zunanje politike Nemčije, vedno in vedno so priporočali trdo politiko izpolnitve in so se upirali vkljub vsem težavam lahki, popularnost iskajoči politiki, koji so komunisti tako sistematično podlegli. Ti zgodovinski čini Neodvisne socialistične stranke ostanejo nepozabljeni. Čistost ciljev, globokost zgodovinskega pogleda v vojnem času in v še težjih letih likvidacije vojne, so pridobile za Neodvisno socialistično stranko širše množice. Naglost, s katero je raslo število njenih političnih pristašev ima malo primerov v politični zgodovini. Bilo je čisto mogoče, da celo verjetno, da postane Neodvisna socialistična stranka stranka mas nemškega proletariata in desna socialistična stranka, ki je gledala s početka z zasmehovanjem na malo peščico neodvisnih, se je pričela resno bati za svojo eksistenco. Tu so se izkazali kot čisto, komunisti kot rešitelji iz težave. Sinojew je zmagal: Neodvisna socialistična stranka se je na strankinem kongresu v Halle razbila. Žrtev, ki se je napravila tretji internacionali, je povzročila, da so bile odbite na eni strani cele kolone v vrste neorganiziranih, na drugi strani pa, da so se gibale nazaj v organizacije desnih socialistov. Vrhunec gibanja neodvisnih je bil prekoračen in desni socialisti so se mogli imenovati z novim zaupanjem zopet večinske socialiste. Tako je bil prekrižan upoln razvoj, ki je dajal nado, da se bodo zbrale mase nemškega delavstva pod zastavami prave socialno demokratične miselnosti.

V Halle je bila možnost, napraviti iz Neodvisne socialistične stranke vodilno stranko nemškega proletariata, da dolgo dobo uničena, vendar za nje prepričane pristaše za enkrat ni bilo drugega izhoda, kakor vzdržati stranko v stari obliki. Pot za združitev na desno in na levo je bila enako zaprta. Tako z komunisti, kakor z desnimi socialisti se je bila psihološko nemogoče združiti, ne oziraje se na vse stvarne pomiselnosti. V dveh letih po halskem kongresu so silili boji proti reakciji nemško delavstvo vedno bolj v enotno fronto. A vedno in vedno se je prepad med Neodvisno socialistično stranko in obema ostalima proletarskima strankama na novo odpiral. Marčni puč komunistov v srednji Nemčiji in gorliški strankin kongres desnih socialistov, sta jasno pokazala, kakšne težave se stavijo združitvi vseh proletarskih sil Nemčije. Toda medtem ko je nastajalo nasprotje napram komunistom vedno nepremostlivejše, je rasla možnost združitve z desnimi socialisti. In sicer je vplival na stališče neodvisnih do komunistov in desnih socialistov razvoj gospodarske in politične situacije.

Kapitalizem posledic imperialistične svetovne vojne še davno ni premagal. Še vedno ni čisto izklu-

čeno, da se napor buržoazije, da obvlada gospodarski kaos ponesreči. A trezno presojanje dejstev kaže, da je v štirih letih po premirju verjetnost silno narasla, da bo delavstvo prisiljeno pripraviti se na dolgo dobo drobnega boja z zopet ojačenim kapitalizmom. Možnosti velikih ofenziv proletariata so postale vedno manjše, delavski razred se je prisiljen upirati napredovanju politične reakcije in gospodarskega obubožanja v obrambnih postojankah. On stoji pred težjimi, a v bistvu podobnimi nalogami, pred kakoršnimi je stal pred vojsko in je navezan v vedno večji meri na metode, kakoršnih se je posluževal predvsem na strokovnem polju pred letom 1914.

In tako se je moralo pojaviti vedno in vedno vprašanje: ima li Neodvisna socialistična stranka v očigled velikim spremembam politične in gospodarske situacije še posebno nalogo?" Mi smo odgovarjali in še odgovarjamo z vso gotovostjo z da. A ta posebna funkcija je postala bolj omejena. Neodvisna socialistična stranka ima nalogo gojiti v zavesti mas misel socialne revolucije, ona mora očuvati proletariatu interese bodočnosti, ona je nosila prave socialnodemokratske ideologije.

A med tem ko je imela reševati v vojni in v prvih letih po vojni razven tega pripravljajanja bodočnosti tudi vprašanja dnevne politike, ki jih je mogla rešiti le ona, je postalo pri vprašanjih dnevne politike nasprotje, ki jo je ločilo prej od desne socialistične stranke, vedno manjše. V času pojemanja revolucionarnega vala ter politične in gospodarske defenzive res ni več nasprotij bistvene narave. Razlik o nazorih o najboljši taktični poti ne označujejo več principiellni strankini cilji, temveč je često opažati, da so razlike med pristaši ene in iste stranke večje, kakor med pristaši različnih strank. Praktična politika vseh proletarskih strank je v takih časih ena in ista. Na drugi strani pomenjajo razkoli v takih časih razven tega, da zmanjšujejo bojno sposobnost, še drugo resno nevarnost za delavski razred. Ker ekonomskih pogojev za nasprotja ni, se nasprotja, zato da se dobi gradivo za agitacijo, umetno ustvarjajo. To vidimo posebno ostro pri komunističnih strankah in iz izkušenj z avstrijsko komunistično stranko bi lahko navedli nebroj vzgledov zato. Neodvisna socialistična stranka se je v glavnem te nevarnosti dobro čuvala. A odkrito priznavamo, da smo se morali bati, da pride čas, ko bo potisnjena pri pomanjkanju praktično-političnih razlik tudi Neodvisna socialistična stranka na to polje.

V tej situaciji je postal razkol, ki je bil za neodvisne nekdanj neizbežen v najglobljem bistvu škodljiv. Zato vidimo, da se borite v okrilju Neodvisne stranke med seboj dve smeri.

Na eni strani vidimo uvaževanje vedno večje nevarnosti nadaljnjega razkola, na drugi pa težko odločitve, da bi se izvedla združitev baš v trenutku, ko je postalo razmerje moči napram socialistom desničarjem tako izredno neugodno. Ali naj bi se bilo počakalo, da bi bila postala mogoča tudi združitev s komunisti, to se pravi, da bi se dalo čisto reformističnim krogom z desne protiutež z leve, kar bi ojačilo rezultanto, ki jo predstavlja neodvisna socialistična stranka.

Ledebour in mala četa njegovih somišljenikov, ki se odlikujejo bolj po čobri volji, kakor po politični dalekovidnosti, so odgovorili z vso odločnostjo: Čaka naj se! Poskusili so vzdržati svojo stranko dalje.

Velikanska večina Neodvisne socialistične stranke si je bila v vesti, da so postajale nevarnosti razko-

la za nemški proletariats vedno večje in se je odločila pod temi pogoji za težko pot, poskusiti poiskati združitev že sedaj in se povrniti k normalnemu stanju delavskega gibanja, v kojem se borijo med seboj ideje in smeri v okviru stranke in kjer nasprotje ne zmanjšuje bojne sile delavskega razreda.

(Naši Zapiski.)

Stanje strank v Novi Zelandiji.

Dne 7. decembra so se vršile v Novi Zelandiji splošne volitve, pri katerih so dobili konservativci 38, liberalci 20, delavska stranka 17, neodvisni 1, in neodvisni liberalci 4 sedeže v parlamentu. Konservativci so torej najjačja stranka in delavska stranka je tretja po številu poslancev.

Ker nima nobena stranka večine v parlamentu, so konservativci skušali napraviti koalicio z liberalno stranko, kar pa je slednja odklonila. To je spravilo vlado v krizo. Harry E. Holland, vodja delavske stranke, svetuje, naj se skliče parlament, ki naj spravi pod streho najnujnejše zadeve in se potem razpusti, vlada pa naj razpiše nove volitve. Če ne pride do kake koalicijske vlade, ki pa je v obstoječih okoliščinah skoro izključena, bo to edini izhod.

Delavska stranka v Novi Zelandiji je šla v volilni boj v glavnem s sledečo platformo:

Socialna politika. — Penzija, ki bi jo imeli prejemati vsi državljani, nezmožni služiti vsakdanji kruh, kakor tudi vdove. Penzija mora odgovarjati življenjskim potrebam, da tisti, ki so od nje odvisni, ne bi bili izročeni pomankanju. — Ustanove za matere. — Odprava smrtne kazni. — Reformiranje zapornega sistema v smislu, da se bo iz zločincov skušalo potom primerne vzgoje napraviti vredne člane človeške družbe.

Industrialni program. — Pravica do dela; v slučajih neprostoVOLjne brezposelnosti naj država skrbi za vzdrževanje brezposelnih delavcev in njihovih družin. Pet dni dela na teden, ki ne smejo presegati 40 delovnih ur. Priznanje strokovne unije in priznanje kolektivnega pogajanja z delodajalci. Enakost pri delu med spoloma in enaka plača za oba spola pri enakem delu. Stanovanjski problem se mora rešiti s pomočjo države, to je, družba mora skrbeti, da se delavcem zagotovi udobna stanovanja, nadalje, da morajo vsi delavci prejemati unijske plače, ki morajo odgovarjati življenjskim potrebam delavstva obojega spola. Odškodninska postava mora biti spremenjena v smislu, da bo zasiguravala delavcem polno plačo v slučajih boleznih in popolno zdravniško oskrbo na stroške delodajalcev, oziroma države."

To je v glavnem program delavske stranke v Novi Zelandiji, v kolikor se tiče takozvanega minimalnega programa. Kakor znano, je delavstvo v Novi Zelandiji, ki spada pod britski imperij, zelo dobro organizirano, najsibo v političnem ali strokovnem oziru. Nova Zelandija ima več socialnih reformov, kot katerakoli druga dežela in delavstvo se bori po tej poti za nadaljne pridobitve, in se ne zanima mnogo za frakcijske boje med delavstvom v drugih deželah.

Zelja Wall Streeta je uničiti organizirano delavstvo. V ta namen so izdelali bojni načrt, po katerem se ravnaajo. Eno najboljših njihovih orožij proti delavstvu je politična moč. Da je v rokah kapitalističnega razreda, je delavstvo krivo.

ROPARSKA TROJICA.

Stanarina, obresti in dobiček.

Spisal August Claessens. — Poslovenil Ivan Molek.

I.

KAPITAL, KAPITALISTI IN KAPITALIZEM.

Gospodarski in družabni sistem, pod katerim danes živimo, se imenuje kapitalizem. Temelj tega sistema je kapital in lastniki kapitala so kapitalisti.

Oglejmo si dobro to reč. Ako hočemo odpraviti kakšno slabo stvar, jo moramo prej dobro poznati. Povedati moramo tudi, zakaj hočemo odpraviti, kar je slabega. Prepričati moramo ljudi, posebno delavce, da je kapitalizem velika nadloga in ovira za posameznika in vso družbo. Povejmo torej, zakaj je nadloga.

Pravijo nam, da je kapital proizvod dela, producirano bogastvo, ki se vporablja v procesu proizvajanja novega bogastva. To še ni jasno. Karl Marks je zapisal, da razlaganje kapitala na ta način je, kakor da bi rekel, da je riba žival, ki ima rep. To je res. Riba je repata žival, toda vse repate živali še niso ribe.

Kaj je torej kapital?

Čevlji v prodajalni in šivalni stroj v tovarni je kapital. Lastnik tovarne za izdelovanje čevljev in šivalnih strojev je kapitalist. Čevlji na tvojih nogah in šivalni stroj v tvojem stanovanju pa ni več kapital. Lahko ga imenuješ, če češ, svoj kapital, ampak ljudje se ti bodo smejali, ako porečeš, da si kapitalist, ker imaš čevlje na nogah in šivalni stroj v hiši.

Zdaj je jasno toliko, da čevlji so in niso kapital; ravnotako je s šivalnim strojem. Čevlji so kapital, dokler so v tovarni in prodajalnici. Kakor hitro jih kupiš in obuješ, niso več kapital. V čem je ta sprememba?

Sprememba je v tem, ker so se čevlji preselili iz prodajalnice na tvoje noge. V prodajalnici so služili enemu namenu, zdaj pa služijo drugemu. Čevlji v prodajalnici služijo dobičku, čevlji na tvojih nogah pa služijo tebi. V prvem slučaju so predmet dobička, v drugem pa predmet rabe.

Tako je tudi s šivalnim strojem, srajco, klobukom, hlebcem kruha in vsem drugim, kar rabimo. Blago, ki ga nabavimo zato, da ga prodamo z dobičkom, je kapital; blago ki ga nabavimo za lastno rabo, ni kapital.

Zdaj postaja stvar jasna. Kapital je proces. Kapital ni blago samonasebi, temveč način razpolaganja z blagom. Čevlji na mojih nogah ne škodujejo nikomur, niti mi ne dajejo možnosti, da bi z njimi kontroliral usodo drugih ljudi. Čim pa imam sto, tisoč ali še več parov čevljev, ki jih ne potrebujem, izvzemši če pričakujem, da bom živel 500 let, tedaj so ti moji čevlji kapital, ker gledam, da jih hitro spravim v denar, in sicer na tak način, da bom dobil veliko več denarja zanje kolikor sem jaz plačal.

Kapital je torej sredstvo; s katerim ena skupina ljudi izkorišča drugo skupino.

Kapitalizem je sredstvo izkoriščanja in ropa. S kapitalom si lahko majhna skupina ljudi prisvoji ogromna bogastva, dočim imajo velike mase ljudstva komaj golo eksistenco. Kako se vrši ta igra prisvajanja, bom skušal razložiti podrobno v naslednjih poglavjih.

Predvsem je treba vedeti, da sistem kapitalizma ni bil vedno na svetu in — bodite zagotovljeni — tudi ne bo. Kakor prejšnji socialni (družabni) sistemi tako je imel tudi kapitalizem svoje rojstvo, otroško,

mladeniško in moško dobo in zdaj ima grbo starosti in razpadanja, kar je znamenje prihajajoče smrti. Da, kapitalizem je že stara mrcina, gnila skozinsko, ki je že davno preživela svojo koristnost. Danes vpije do neba po pokopu.

Kapitalizem mora biti pokopan. Ampak pogrebnikov ni dovolj. Mrha je zelo velika, in kljub temu, da crka, brca še precej močno okrog sebe. Zato je treba velike, dobro organizirane armade pogrebnikov in grobarjev.

To je namen te knjižice: dobiti dovolj grobarjev, ki bodo v stanju pokopali sistem kapitalizma tako globoko, da se nikdar več ne dvigne, in poteptati tla, da se ne bo znalo, kje je grob.

V naši sredi so kajpada zagovorniki kapitalizma, ki pravijo: "Pustite starčka, naj živi! Ima svoje dobre strani."

Kmalu bomo videli te "dobre strani."

II.

KAKO PRIDEJO KAPITALISTI DO BOGASTVA.

Ako hočemo dodobra razumeti kapitalizem, si ga moremo ogledati iz primerne daljave. Slike ne vidimo, če pritisnemo nos nanjo; vse barve in poteze pa vidimo, ako se postavimo nekaj korakov proč od slike. Tako je tudi z opazovanjem razmer. Težko je videti pravo sliko razmer, ko smo pa sami v teh razmerah. Postavimo se saj v mislih proč od zemlje in poglejmo nanjo.

Recimo, da nenadoma pade med nas obiskovalec z Marta, Jupitra ali z lune. Ali ne bi, dragi čitatelj, z veseljem postregel temu nenavadnemu gostu, katerega prav gotovo ni nič znano življenje na zemlji? In če bi imel na razpolago čas, sredstva in vse drugo, kar je treba, da bi ga vodil okoli in mu razkazal zanimivosti zemlje, ali bi ne bil to zanimiv posel?

Brez dvoma bi ga peljal v mesto in mu pokazal največja in najlepša poslopja. Naravno bi mu najprvo pokazal vse, kar je najlepšega in najboljšega: gledališča, muzeje, veleprodajalnice, knjižnice in palače "najboljših" rodbin. Ako pa bi hotel seznaniti gosta z vsem življenjem v našem mestu, bi ga moral voditi tudi po ulicah, v katerih stoje stare, umazane in vegaste bajte s kupi nesnage na vseh koncih in krajih — bivališča "najslabših" ljudi.

Naš gost bi bil nedvomno radoveden in bi vprašal za mnoga pojasnila. Eno prvih vprašanj bi vsekakor bilo:

"Zakaj nekateri ljudje na tej vaši zemlji žive v tistih krasnih palačah, okrog katerih so lepe zelene trate, drevesa, cvetoči grmovi, rože, vodometi, s peskom posute steze in dovolj svežega zraka? In zakaj, gospod Zemljan, ti drugi ljudje žive v onih grdih brlogih, ki se drže drug drugega in okrog katerih je toliko smrdede nesnage nakupičene?"

Kako boš odgovoril na ta vprašanja? Vsekakor ne boš rekel, da tisti, ki stanujejo v palačah naših mest, so si baš izvolili taka stanovanja, dočim oni v bajtah in brlogih žive tam zato, ker ne marajo biti v vilah in palačah. Ne, tega ne boš rekel! Vsako petletno otroče ve, da v tej stvari ni izbiranja.

Ne, prostovoljnega izbiranja ni! V večini slučajev stanuješ tu ali tam, kamor te že zanesejo Rojenice. Ako te Storklja slučajno vrže v palačo v aristokratskem delu mesta, boš tam zrastle ne glede na to, če si ženij ali idijot in v devetstodevetindevetdesetih slučajih izmed tisoč ostaneš v palači do smrti. Ako te pa nesrečna ptica zmoti — kakor se je zgodilo z večino nas siromakov — in te zanese v zaduhlo klet ali umazano bajto, boš umrl v kleti ali v bajti v devetstodevetindevetdesetih slučajih neglede na to, kaj si, ženij ali bebec.

Tako boš pojasnil gostu z Marta, Jupitra ali s kateriga drugega tujega sveta.

"Je že res", se bo vtaknil vmes prisluškovalec, ki navadno ne čita drugih listov kot kapitalistične dnevnike, "toda ne pozabimo, da ima v Ameriki vsakdo priliko, da se povzdigne iz mračne kleti v svetlo palačo!"

Hahaha! Da — kadar zazvoni ura zjutraj ob šestih, tedaj se navadno vsi vzdignemo. In kako hitro skočimo! Drugega zvonjenja ni, ki bi nas dvignilo.

Stanovanj in družabnih postojank si torej ne izbiramo. Ako misliš, da to pojasnilo ne zadostuje, kaj drugega boš odgovoril gospodu Martičanu? Mogoče se zatečeš k starim, zelo gladkim pojasnilom, katerih nikdar ne zmanjka uredniškim zagovornikom kapitalizma. Saj veš, kaj mislim. Dotični argumenti so znani: pridnost, varčnost, zmernost. . . Človek mora biti priden, varčevati mora z denarjem in živeti zmerno, trdno delati pa "pride naprej in navzgor."

Častitljivi, stari nauk! Tako je star kot je star denar.

Naš gost z Marta seveda ne razume tega nauka, in ti, domačin Zemlje, ga tudi ne razumeš — zato ga je treba pojasniti.

Začnimo z varčnostjo. Kolikokrat smo že slišali, da so mnogi naši milijonarji začeli z nič. Stari John D. Rockefeller baje še danes hrani — menda v zlati škatljici! — prvi dolar, ki ga je zaslužil s težkim delom.

Začeli so iz nič! Hm, prijatelj, kaj pa je s teboj? Tudi ti imaš toliko — nič! Kaj pa delaš? Zakaj nisi še milijonar? Morda že imaš petdeset Božičev na grbi, čemu torej čakaš? Kje so tvoji milijoni, če pa pridejo iz nič? Mogoče si prelen in ležiš, klada kladasta, poleti v senci in pozimi na solncu, namesto da bi pridno zbiral milijone!

Čakaj — boš rekel — nisem še zadosti prihranil. Zdej delam na prvem milijonu; zbrati prvi milijon je natežje, drugi in tretji ti kar sam priprči. Torej hraniš! Priložnost imaš, da boš milijonar. Imenitna priložnost!

Rodoljubni učitelj je nekoč poskušal vtisniti v možgane šolarčkov v svojem razredu prepričanje, da vsako izmed njih, ki je rojen v tej deželi, ima enkrat v življenju priložnost biti predsednik Združenih držav. Dečki so bili ganjeni. Neki rdečelasec je pa dregnil svojega tovariša v rebra, rekoč: "Čuj, bratec, kupi mojo predsedniško priložnost. Prodaj ti jo za pet centov."

Ako te kdo vpraša za tvojo milijonarsko priložnost, če je na prodaj, ne pogajaj se predolgo! Daj mu jo za najnižjo ceno! In če mu jo daš zastonj, ne boš ogoľufan!

Prihraniti milijon dolarjev! — Računajmo. Recimo, da "deneš na stran" tisoč dolarjev na leto, potem je treba, da živiš samo tisoč let in prvi milijon bo tukaj! Nikar se ne čudi: vsako veliko delo zahteva potrpežljivosti. Potrpi torej tisoč let — pa boš naplačan.

Ne bo nič — praviš? Verjamem. Težko je delavski pari prihraniti tisočak v letu. No, poskusimo na drugi način. Morda pojde s petsto dolarji. Ali bo šlo? Šlo bi, šlo, ampak roditi se bi bil moral tisti dan, ko se je rodil Kristus — in še bi moral živeti okrog 70 let, skupaj dvatisoč let, ako hočeš, da bo milijon dolarjev v nogavici ali v žaklju. Bog ti daj zdravje in trde kosti!

Ako ne gre s petsto dolarji, poskusi z manjšo vsoto. Dvestopetdeset dolarjev na leto. Hm, sreča s teboj! Samo živeti moraš malenkost 4000 let, z drugimi besedami, če bi bil začel tiste dni, ko je Noe podil elefante in žirafe v barko, bi ravno zdaj pripeljal k svojemu milijonu.

Nočemo plašiti pridnih ljudi. Povejmo takoj, da odobravamo in podpisujemo varčnost. Res je tudi, da so se milijonarji dvignili na milijonarski klin z — varčevanjem. Maješ z glavó? Gotovo! Ponavljam: z varčevanjem se pride do milijona dolarjev! Kako? Tako: prihranki morajo priti ne le iz tvojega žepa, temveč tudi iz žepov drugih ljudi. To je razlika. Hraniti svoj lastni zaslužek in živeti zraven je predolg proces. Toda hraniti zaslužke drugih ljudi — mnogih ljudi — je pa kratek proces in milijonar postaneš v nekaj letih. Ni treba, da bi živel tisoč let.

Proces varčevanja je zdaj razumljiv. Kaj pa zmernost?

Mislim, da delavec je zadnji človek na svetu, ki rabi pridigo o zmernosti. Delavci so največji zmerneži na svetu! Zakaj? Zato, ker morajo biti! O, rad verjamem, da imajo tudi delavci dober apetit za luksus; marsikaj si poželijo in dosti stvari bi si radi privoščili — kljub temu se ne vozijo v limozinih, nimajo opernih lož, zimskih letovišč, poletnih hladišč, sijajnih plesov, najboljših hotelov, privatnih vlakov in ladij. Zapravljiveci torej niso, vzlic temu ne morejo bogateti! Vsa zmernost jim nič ne pomaga.

In pridnost? Trdo delo? Za božjo voljo, ako delavci ne delajo najbolj trdo na svetu, potem ne dela nihče! Ako se naš gost z Marta ali Jupitra pomudi dosti dolgo na zemlji, se sam prepriča, da je v milijonarskih gradovih najmanj pridnih delavcev — največ pa v ubožnicah.

Do danes ni še nihče postal milijonar z delom svojih lastnih rok. Ako hočeš doseči ta uspeh, moraš — prenehati z delom. Znati moraš obdelovati druge ljudi. To je uspeh v industriji.

Mogoče kdo reče, da je družba nagradila tiste ljudi, ki žive bolje od drugih. Družba jih je nagradila — zakaj? Zato, ker koristijo družbi, bo rekel prisluškovalec. A tako! V čem pa obstoji ta koristnost? Odgovor: v tem, da ne moremo izhajati brez njih.

Kajpada — tesarji, mizarji, zidarji, rudarji, krojači itd., so resnično zelo koristna človeška bitja. Brez njih ne moremo izhajati. To spoznamo za časa stavke, kadar ti ljudje prenehajo z delom; takrat trpimo, ker počivajo.

"Vsekakor morajo torej ti koristni ljudje bivati v onih krasnih palačah, katere ste nam pokazali", pravi naš gost z neba.

Debelo ga pogledamo. Seveda, on ne ve, torej ga je treba podučiti.

"Ne, gospod, zdaj še ne."

"Oh, kdo so tedaj stanovalci v onih lepih hišah? Najbrž so še bolj koristni človeški družbi kakor ljudje, katere ste mi prej našteali. Kaj pravzaprav delajo? S čim koristijo človeštvu, katero jih je tako bogato nagradilo?"

E — e — e — v veliki zadregi smo. Odgovora ni pri rokah. Zdej pa nas je ujel nebesni gost. Da se iz-

vlečemo iz zadrege, mu damo provizorični odgovor. Vedoč, da so prebivalci palač zemljiški posestniki, bankirji ali delničarji, homo rekli, da so ravno tako koristni človeški družbi kakor bolhe psu.

"Kako nesramno!" protestira prisluškovalec.

Rekli smo, da je to le začasni odgovor. Ko iznesemo fakta in vse podrobnosti, bo naš odgovor jasen. Vzemimo torej našo trojico po vrsti, drugega za drugim. Zemljiški posestnik je prvi na vrsti.

Pojdi z nami, dragi čitatelj, in pusti nebesnega obiskovalca samega. On je itak prenaiven, da bi razumel Zemljane in njih družbo.

(Dalje prihodnjič.)

Zakaj ne vsi?

Ameriške avtoritete izpuste na svobodo sempo tam kakega političnega jetnika, toda mesto enega vstaknejo v ječe pet drugih.

Zadnjič je newyorški governer pomilostil znanega irskega revolucionarja Jim Larkina, ki je pred več leti obdržaval kampanjske shode za socialistično stranko, večinoma po zapadu. Poznejše čase je postal ekstremist in pa bojevnik za irsko republiko.

Kakor vsak progresiven Irec, tako je tudi Jim Larkin revolucionar, patriot, republikanec in katoličan vse v eni osebi. Na shodih po New Yorku se je pregrešil proti newyorškim zakonom, katerih namen je zamašiti usta radikalcem, in bil obsojen na zaporno kazen. Sedanji governer, ki je bil pri novemberskih volitvah izvoljen z ogromno večino delavskih in farmerskih glasov, je v kampanji zatrjeval, da je za svobodo govora in tiska. Ko so ga po volitvah spomnili na te obljube, se je en čas obotavljal, potem pa ustregel zahtevi.

Toda v ječah raznih državah, posebno v Californiji, je še mnogo razrednih jetnikov, katerih edini greh je, da so na svoj način propagirali odpravo sedanjega družabnega reda in kazali na njegove krivice. Tom Mooney n. pr. je še vedno v ječi, dasiravno se je zavedno delavstvo trudilo že na vse načine, da se izvaja ponovna obravnava.

Organizacija Industrialnih delavcev sveta ima mnogo svojih članov v ječi vsled pregreškov proti antisindikalističnemu zakonu, ki so ga v eni ali drugi formi sprejele že skoro vse države. Svoboda govora torej ne velja, če govoriš drugače kakor bi radi vladajoči.

Enaindvajset komunistov, ki so bili ugrabljeni za časa svojega zborovanja v gozdu v Bridgemanu, Mich., še tudi čakajo sodne obravnave. Za svojega zagovornika so najeli odvetnika Frank P. Walsh, ki skuša dokazati neopravičenost dotičnega vpada na mirne zborovalce in pa da so imeli svoje prste vmes agentje Ameriške Obrambne Družbe.

Kakor navadno, se tudi sedaj sumi, da so v stvar zapleteni agentje provokatorji, ki ščujejo na eni strani, na drugi pa pošiljajo dolga, največkrat popolnoma zlagana poročila zvezinim ali pa državnim detektivskim uradam.

Zborovanje 21 mož v prijaznem michiganskem gozdu ni bilo ameriški vladi prav nič nevarno. Resolucije in programi ne vržejo nobene vlade, ne na nasilen način niti drugače. Ampak agentom tajne službe se gre za lahka dela in dobre plače. Na drugi strani pa je treba držati džingoistični duh vedno tleč, da ne ugasne,

(Nadaljevanje na 14. strani.)

Glasovi iz našega gibanja.

DOPISI.

Uredniki "Radnika" odstopili.

CHICAGO, ILL. — V sredi meseca januarja to leto sta pustila uredništvo "Radnika" Teodor Cvetkov in Geo. Kotuzović. Cvetkov je bil urednik "Radničke Straže" od leta 1911. Ta posel je prevzel po smrti dotodanjega urednika Milan Glumca. Cvetkov se je med vojno pridružil levokrilašem, toda taktika lista ni bila vedno enaka. Cvetkov je bil pacifist, medtem, ko je takozvano levo krilo zametavalo pacifizem in propagiralo revolucijo.

"Radnička Straža" je postala pozneje Znanje, potem Radnik, pred imenom "Znanje" pa je imela, če se ne motim, še eno drugo ime, ki se ga več ne spominjam.

Val levega krila je nosil hrvatsko delavstvo s seboj sedaj v to sedaj v ono strugo, kakor so že diktirale razmere gibanja ekstremistov po svetu, ki so se uravnale na podlagi moči vladajočega režima in situacije v Rusiji.

Kmalo, ko so bili nekateri hrvatski delavci deportirani vsled aktivnosti v komunistični stranki, se je pričel razpor med Cvetkovom in takozvanim novinskim odborom, ki je odločeval pri "Znanju", oziroma "Radnički knjižari." Nekateri člani so hoteli, da mora Cvetkov pisati bolj revolucionarno in na čikaškem zboru hrvatske komunistične struje so zahtevali, da prevzame Cvetkov in Kotuzović uredništvo "podzemskega" lista, kar sta odklonila. Zaeno s splošnim komunističnim gibanjem v Ameriki je skrahiralo tudi gibanje hrvatskega komunističnega delavstva in nastala je "Workers' Party", kateri se je pridružila tudi imenovana struja hrvatskega delavstva. Prvotno so spadali hrvatski delavci v Komunistično stranko, proti kateri je bila v opoziciji komunistična delavska stranka, ki jo je ustanovil John Reed, kateri je pozneje v Rusiji umrl.

V Moskvi niso radi gledali boj med komunističnimi frakcijami v Ameriki in bil jim je izdan ukaz, da se morajo združiti, nakar je nastala zedinjena komunistična stranka, kateri pa se je pridružil le mal del komunistične stranke. Hrvatska sekcija pa se je včlanila v zedinjeni komunistični stranki.

Na milwauškem zboru hrvatske komunistične sekcije se je opozicija proti Cvetkovu povečala in doživel je napade, kakršnih ni bil vajen niti v najburnejših časih sporov v J. S. Z. Polagoma so ga odriivali z vodilnega mesta in odbor je zaključil, da ne sme več pisati teoretičnih člankov, ampak le članke, tika-joče se dnevnih dogodkov, ki morajo biti pisani s strogo revolucionarnega stališča; to je, služiti morajo samo propagandi in ne vzgoji. Odbor je svoj sklep utemeljeval s tem, da se bo delavstvo vzgajalo po revoluciji, sedaj pa ga je treba pridobiti za revolucijo, to je, proletarijat se mora pridobiti za akcijo.

Stvari se niso niti malo razvijale tako, kakor so govorili ekstremisti v svojih resolucijah in proglaših, zato so se polagoma vračali na realna tla. Prej prekleti minimalni program so zopet osvojili, zavrženo politično taktiko so zapisali nazaj na svoj prapor.

Ampak spor med uredniškim štabom in tozadevnim odborom se je ostril in končno je prišlo do odstopa Cvetkova, ki je bil do predzadnjih par let glavni vodja radikalnega hrvatskega delavstva. Geo. Kotuzović je prišel k "Radnički Straži" kmalo za Cvetkovom. Do vodilnega mesta se ni nikdar povzpел, niti ni skušal, da postane "vodja". Delal je po nalogah odborov in to je bilo vse. Tudi na kak shod je šel večasi.

Ker "Radnik" ne priobčuje nikakih zapisnikov ne poročil o notranjem poslovanju hrvatske Sekcije Workers' Party, niti ne o menjanju taktike v pogledu urejevanja njenega glasila, tudi pisec tega dopisa ne more povedati več kakor to, kar mu povedo posamezniki, ki so člani hrvatske sekcije pri Workers' party. Zakaj se jim zdi potrebno, da hrvatsko delavstvo ničesar ne izve o notranjih zadevah svoje organizacije, mi je nerazumljivo. Ker so se proglasili za legalno stranko, nimajo ničesar skrivati.

Hliniti tajnost je zanje nesmiselno, kajti pred svojim članstvom in javnostjo nimajo skrivati ničesar če delajo pošteno, pred vlado in kapitalisti pa itak ne morejo ničesar skriti, kajti v zadnjih par letih se je izkazalo, da so agentje justičnega departmenta ter drugih detektivskih agencij o vsem dobro poučeni, kar se godi "pod zemljo". Saj je neki sodnik, ki je imel opravka z obravnavo proti komunistom, dejal, da se mu zdi, kakor da je komunistična stranka le organizacija zvezinih detektivov. Pri izpraševanju državnih prič se je namreč izkazalo, da so bile te priče včlanjene v komunistični stranki in bile ob enem v službi justičnega departmenta kot špijoni. Tudi o zadnjem komunističnem sestanku v nekem michiganskem gozdu so bili špijoni dobro poučeni in eden izmed njih je pri izpraševanju na sodišču priznal, da je član komunistične stranke, I. W. W. in drugih radikalnih klubov. Taka je ta stvar. S tem seveda ni rečeno, da so vsi člani špijoni. Ampak s svojo taktiko skrivalnic dajejo detektivom izvrstno priliko kazati vladi, kako so ji potrebni za zasledovanje aktivnosti "prevratnih" elementov.

Morda je prav ta taktika skrivanja vzrok, da je Cvetkov pustil svojo službo. Nek njihov član mi je pripovedoval, da urednika nista mogla več shajati z nekaterimi člani odbora, ki imajo pri sekciji in listu odločilno besedo, dasi nimajo v delavskem gibanju nobenih izkušenj in več njih se je pridružilo stranki šele po vojni. Koliko je na tem resnice, ne vem.

Prvi je je odstopil B. Zikić, ki je bil dolgo let upravnik "Radničke Straže" in pozneje "Znanja". Polagoma so odstopili, ali pa bili porinjeni na stran, vsi prejšnji vodilni sodrugi hrvatske sekcije JSZ., ktere so nadomestile nove moči, ki pa se tudi hitro menjajo. Kakor v Chicagi, se je vršil enak proces tudi po drugih hrvatskih kolonijah, n. pr. v Pennsylvaniji, v Detroitu itd. Milan Kirin v Detroitu, ki je bil en čas eden vodilnih oseb ekstremističnega krila hrvatskih in srbskih delavcev, je danes izgubil milost pri njih in nekdanji pristaši ga celo psujejo, da je postal jugoslovanski "fašist."

Nekateri, ki so bili preje aktivni v socialističnem gibanju in se pozneje pridružili komunistični struji, so prišli v glavni odbor NHZ. proti kateri vodijo hrvatski patriotični, zotijevski in šifkartaški listi raditega silovit boj. Sicer so bili najbrž po nedolžnem obdolženi za aktivne komuniste, vendar jih protidelavski listi napadajo kot "najnevarnejše" komuniste. Tudi če bi bili res komunisti, bi zato vendar ne pomenili še

nobene nevarnosti za zajednico in ameriško vlado. Ime samo na sebi ne šteje.

Leta nazaj so hrvatski sodrugi zelo zamerili slovenskim socialistom, ker so bili aktivni v podpornih društvah. To so imenovali podpiranje kapitalističnih ustanov in pa potratu časa. Sedaj pa delajo isto, kar so delali slovenski sodrugi že pred leti in iti morajo skozi enako ljute boje, kakor so morali iti naši sodrugi. Vprašanje je le, če bodo oni uspeli, ker so prišli na pozorišče nekoliko pozno in pa ker jim je k kontroli pomagal človek, ki je bil med vojno največji sovražnik socialistov in je v svojem listu pozival patriotične Hrvate, naj svoje rojake-socialiste denuncirajo, sploh, postopajo naj z njimi kot bi postopali z zvermi, kadar so jim nevarne. Na take karakterje se ni zanesti, kar bodo hrvatski delavci imeli še priliko spoznati.

V kolikor se tiče taktike hrvatske sekcije Workers' Party, je ista, kakor ves čas. Ne gre za tem, da delavstvo vzgaja, ampak da ga navdušuje. Če je ta boljša kakor ona ki jo je zastopal Cvetkov, bo pokazala bodočnost. Dosedaj se je znanstveni socializem vedno smatralo tako, da pride novi sistem tedaj, kadar bo delavstvo vzgojeno zanj, ne pa navdušeno.

Po svoji stari navadi napadajo vse socialiste brez izjeme, tudi Debsa ako treba, medtem ko nimajo nobene grajalne besede za ljudi, ki se jim pridružijo, pa če je njihova zgodovina še tako temna. Očiščeni so vseh grehov, kadar prejmejo njihov krst.

V zadnji številki "Radnika" je neki Miroković priobčil članek, v katerem ponavlja laži iz Pirčeve "Ameriške Domovine"; izvleček zapisnika zadnje konference JRZ., je prevedel natančno po Pirčevem vzorcu. Iz tega je razvidno, da mu je zlagano poročilo ljubše, kakor pa resničen zapisnik, v katerem bi dobil jasnejšo sliko. Ampak njim ni za kritiko, ampak "uničevanje." Uničujejo že četrto leto in svojih uspehov so lahko veseli. Bolj veseli so delavske razkosanosti kapitalisti in si prav gotovo žele, da bi se med nami še dolgo "uničevalo."

Tisti ljudje, ki so postali "revolucionarji" v teku zadnjih par let, so slišali, da je Proletarec zelo nevaren list, pa so ga sklenili pokopati. Njihovi agentje so dobili nalogo govoriti slovenskim delavcem, kadar pridejo z njimi v dotiko, da bo vsak čas prenehal, če že ni, in za to "plemenito" nalogo so dobili tudi nekaj slovenskih delavcev. Tudi slovenski list so kupili, ki je obljubil, da bo v par mesecih združil slovenski proletarijat pod njihovo zastavo. Od tega časa je že precej, pa še vedno niso oznanili slavne zmage. Pač pa vodijo svoj boj proti kapitalizmu z napadi na socialiste. V člankih in novicah zlobno zavijajo s prozornim namenom zanesti med mase nezaupanje v socialistično stranko.

Vendar pa stvari ne gredo več tako gladko kot so šle. Na njihove shode prihaja sedaj po deset, dvajset, do petdeset ljudi in dopisniki se pritožujejo nad mlačnostjo delavstva, ker noče poslušati govornikov, ki oznanjajo "edini" pravi evangelij. Tej brezbriznosti je krivo razočaranje, kajti obljubljeni preobrat, mesto tega pa dobiti kapitalistične batine, znižanje plač, stavke itd., ne more roditi drugega kot razočaranje. Se jim bo pač treba učiti, da preobrati ne pridejo po naročilu kake konvencije, ampak morajo izhajati iz ljudskih mas; in pa razmere morajo biti zrele za preobrat, ali ga pa ni. Treba se bo torej na vsak način poverniti k taktiki vzgajanja, ker samo navduševanje ne zadostuje.

Čul sem, da so brzojavili na Dunaj, naj jim od tam pošljejo dva urednika za njihov list. Za resničnost te vesti ne vem, ampak urednika bodo nekje morali dobiti, kajti uredniki "za silo" ne drže.

Navada je, da enemu sporu slede drugi spori, kadar se dogajajo v političnih organizacijah. In ker drže pri hrvatski sekciji, pripadajoča omenjeni stranki, svoje članstvo v temu, bó treba enkrat pojasnjevati, spori pa se ne bodo blažili, ampak večali, dokler se stvari ne "prečistijo."

Demagogija koncem konca vpropasti vsakega, kdor se je poslužuje. In dokler bodo "Radnik" in drugi taki listi dopuščali raznim Mirokovičem vezati se z reakcionarji za boj proti delavskim strujam in strankam, s katerimi se ne strinjajo, bodo končno prav gotovo spoznani za to kar so — za rušilce, ne pa za graditelje enotne fronte. — K.

Vročekrvnost. — Neprava kritika.

ELY, MINN. — Minnesota je znana kot zelo mrzla dežela v zimskem času, posebno naše železno okrožje. Smo blizu severa in blizu Kanade, posebno naše mesto Ely, o katerem pravimo, da je na koncu sveta. Železniška proga namreč vozi samo eno postajo dalj od tukaj, potem pa jo je konec.

Kljub naši mrzli klimi, ki pa to zimo ni tako huda kakor navadno, se dobe vročekrvni ljudje. Med te spada tudi tukajšnji župnik slovenske fare. Mož je še mlad, pa se včasih prav po fantovsko razljuti.

Dne 14. januarja so obdržavali farani sejo, na kateri je nastala prava babilonska zmešnjava. Koncem konca ne bi bilo še nič hudega, da ni župnik ukazal enemu članu fare oditi iz dvorane. Hotel je povedati nekaj samostojnega v prid fare, župniku, ki ne trpi ugovarjanja, pa se to ni čisto nič dopadlo, radi tega, odidi možakar! To je cerkvena demokracija!

Biti moraš podložen in samo pritrjevati in delati kakor ti ukažejo gospod. Če se pregrešiš proti temu pravilu, se te izključi. Zakaj ne bi bilo tudi v verskih zadevah nekoliko demokracije? Zahtevamo jo v jednotah, v društvih in v političnih upravah. Torej bi bila na mestu tudi na farovžkih sejah. No, dokler bodo ljudje hoteli trpeti take razmere, ni pomoči.

Dotakniti se hočem tudi dopisa v "D. S." iz naše nasebine, v katerem kritizira dopisnik nazadnjaško delavstvo in društva, ki jih podpira. Očita jim, kako so taki delavci naklonjeni protidelavskim listom, govori o nagajivosti v rudniku, o ciganariji itd. Kritika je dobra, če se ne govori dvoumno. Dopisniki se morajo jasneje izražati. In tako bi moral tudi dopisnik omenjenega lista povedati, katera društva ima v mislih, istotako, katero društvo podpira stranko in katero stranko?

Zmerjanje je slabo sredstvo za kritiziranje nezdravih razmer. Žaliti ljudi je lahko. Razkrivati napake in jih natančno navesti, to je edino dobra kritika. Kazimirjeva flika kritizira na psovalen način, dopisniki delavskih listov pa bi se že smeli poslužiti boljše metode.

Kar se tiče časopisov, čitam jaz vsakega, ki mi pride v roke, podpiram pa tiste, ki se mi zde najboljši za delavstvo. Slišati vse zvonove in potem presoja ti je tudi za delavce dobra taktika. — Pok-Veka.

Ideja, da je človeška volja svobodna, izvira iz tište ošabnosti, ki je nekdaž postavljala človeka v ospredje vsega sveta in trdila, da so solnce in zvezde ustvarjene le, da svetijo človeku. Podlaga te prevzetosti je bila neznanje.

Naznanilo sodrugom v Southview.

SOUTHVIEW, PA. — Seje socialističnega kluba št. 761, JSZ., se vrše vsako tretjo nedeljo v mesecu ob 2. popoldne v Slov. Nar. domu. Zapomnite si ta datum in čas. Prihajajte redno k sejam in sodelujte drug z drugim za prospeh naše organizacije in socialističnega gibanja v splošnem. To je dolžnost vsakega sodruga!

Med drugimi dolžnostmi, ki jih imajo sodrugi, je ena, ki je za naše gibanje najvažnejša, in ta je, pridobivati še neorganizirane delavce, da pristopajo v našo stranko in da postanejo naročniki in čitatelji socialističnih listov.

S takim delom pomagamo pri akcijah za osvoboditev proletariata izpod mezdne sužnosti. To delo, pa zamoreš vršiti edino tedaj, če si razredno zaveden. — ANTON RPNIK.

Sporočilo.

LIBRARY, PA. — Pred časom sem bil pozabil poročati, da sta tukajšni klub št. 230 JSZ. in društvo 386 SNPJ. prispevala v fond kongresne kampanje soc. stranke za l. 1922. Darovala sta v ta namen klub št. 230 \$21.70, društvo 386 SNPJ. pa 5, skupaj \$26.70. Ta svota je bila poslana tajništvu državne organizacije za Penno. sodrugu Birch Wilsonu v Reading, Pa., ki je odposlal, kakor mi je bilo sporočeno od tajništva JSZ. tudi tistih 20 proc. za Jugoslovansko socialistično zvezo.

Steve Rltonia, tajnik kluba št. 230 JSZ.

Izkaz mesečnih prispevkov za pokritje konvenčnih stroškov J. S. Z.

Za pokritje konvenčnih stroškov JSZ so vplačali klubi J. S. Z., posamezni člani (at large) in druge stranke kot sledi:

V oktobru:

Klub št.
2—Glencoe, O.\$.70

V decembru:

181—Lloydell, Pa.	5.30
22—Chisholm, Minn.	2.00
41—Clinton, Ind.	1.40
50—Virden, Ill.50
232—Barberton, Ohio	1.60
228—Pursglove, W. Va.	3.20
2—Glencoe, Ohio30
184—Lawrence, Pa.25
128—Nokomis, Ill.	1.60
157—Gross, Kans.20
175—Moon Run, Pa.	9.10
20—Chicago, Ill.	1.85
10—Forest City, Pa.50
John Petrich (at large), Ohio20
Ženska podr. JRZ., Chicago, Ill.	25.81

\$48.51

V januarju:

225—Avella, Pa.	1.70
13—Sygan, Pa.	3.90
220—Bon-Air, Pa.	1.50
69—Herminie, Pa.	1.20
32—W. Newton, Pa.	1.10
217—Madrid, Iowa90
167—Southview, Pa.	1.20
22—Chisholm, Minn.	2.00
213—Carlinville, Ill.	1.20

47—Springfield, Ill.	1.30
114—Detroit, Mich.	3.00
182—Meadowlands, Pa.80
128—Nokomis, Ill.	1.30
230—Library, Pa.	2.70
228—Pursglove, W. Va.	4.60
224—Chicago, Ill.	1.90
41—Clinton, Ind.	2.00
4—La Salle, Ill.70
231—Johnston City, Ill.	2.50
176—Wick Haven, Pa.60
10—Forest City, Pa.50
175—Moon Run, Pa.	3.20
181—Lloydell, Pa.	2.80
2—Glencoe, Ohio90

Člani at large:

Frank Chemažar, Kansas	1.00
Paulina Vogrich, Mich.60
Lovro Selak, W. Va.	1.00
Frank Černe, Ohio	1.20
Max Martz, Minnesota	1.20

\$48.50

Skupaj do 31. januarja\$97.01

Tajništvo J. S. Z.

IZKAZ PRISPEVKOV V POMOŽNO IZOBRAŽEVALNO AKCIJO J. S. Z.

ZA POMOŽNO IZOBRAŽEVALNO AKCIJO J. S. Z. se vplačala društva, socialistični klubi in posamezniki v mesecu januarju 1923 kakor sledi:

Tek št. in društvo.	Kraj.	Vsota.
1—19 SNPJ, Mineral, Kans.		\$ 1.50
10—26 SSPZ, Cleveland, Ohio		1.00
12—74 SNPJ, Virden, Ill.		1.00
15—329 SNPJ, Large, Pa.		1.00
16—388 SNPJ, Pursglove, W. Va.		12.00
22—72 SNPJ, Radley, Kans.		2.00
23—6 SNPJ, Morgan, Pa.		12.00
24—88 SNPJ, Moon Run, Pa.		6.00
29—115 SSPZ, Kenilworth, Utah		1.00
31—143 SNPJ, E. Helena, Mont.		12.00
36—156 SNPJ, Muddy, Ill.		1.00
37—394 SNPJ, Oakmont, Pa.		3.00
38—120 SNPJ, Gallup, New Mex.		4.95
39—344 SNPJ, Sheboygan, Wis.		12.00
41—206 SNPJ, Gross, Kans.		6.00
44—362 SNPJ, Carlinville, Ill.		2.00
45—2 SNPJ, LaSalle, Ill.		5.00
57—225 SNPJ, Edison, Kans.		1.50
60—382 SNPJ, Accosta, Pa.		2.00
71—1 SNPJ, Chicago, Ill.		1.00
73—245 SNPJ, Lawrence, Pa.		2.10
74—24 SNPJ, Jenny Lind, Ark.		2.00
84—114 SNPJ, Roundup, Mont.		2.85
88—242 SNPJ, Staunton, Ill.		6.00
90—451 SNPJ, Onnalinda, Pa.		2.16
96—352 SNPJ, Kincaid, Ill.		2.00
106—361 SNPJ, McIntyre, Pa.		1.00
109—434 SNPJ, Arma, Kans.		3.00
110—447 SNPJ, Nanticoke, Pa.		2.00

Klubi J. S. Z.:

69 JSZ, Herminie, Pa.	1.00
181 JSZ, Lloydell, Pa.	1.00
182 JSZ, Meadowlands, Pa.70

Posamezniki:

Lovro Selak, Star City, W. Va.	2.00
Skupaj	\$115.76

Popravki:

V letnem izkazu prispevkov za Pomožno izobraževalno akcijo do 31. decembra 1922, so bile sledeče napake:

Št. 41—206 SNPJ, Gross, Kans., se je čitalo \$10; prav bi se moralo čitati \$12.00.

Št. 44—362, SNPJ, Carlinville, Ill., se je čitalo \$20; prav bi se moralo čitati \$24.00.

Št. 80—121 SNPJ, Detroit, Mich., se je čitalo \$9; prav bi se moralo čitati \$16.50.

Soc. klub št. 114 JSZ., Detroit, Mich., se je čitalo \$23.50, prav bi se moralo čitati \$16.00.

Skupni dohodki so se čitali 1,274,27 — prav bi se morali čitati \$1,300.27.

Tajništvo J. S. Z.

RAČUN RAZPEČANIH ZNAMK J. S. Z.

v mesecu januarju 1923.

Država	Mesto	Redne znamke	Dualne znamke	Izjemne znamke	Prejemki	Gl. stan Sec. stranke	Državni in okrajni organizaciji	
Ill.	Carlinville	6			2.10			
Ill.	Springfield	11	6		5.40			
Ill.	Chicago N. 1	50			15.00			
Ill.	Chicago N. 224	16			3.80			
Ill.	LaSalle	10			3.00			
Ill.	Nokomis	11	3		4.35	\$14.12	\$11.30	
Ind.:	Clinton	19	1		6.05	2.50	2.00	
Iowa:	Madrid	7	2		2.80	1.12	.90	
Mich.:	Detroit N. 114	30			9.00			
	At Large P. V.	6			1.80	4.50	3.60	
Minn.:	Chisholm	20			6.00			
	At Large M. M.	6			1.80	3.25	2.60	
Ohio:	Cleveland	40			12.00			
Ohio:	Glencoe	9			2.70			
Ohio:	At Large F. Ch.	12			3.40	7.64	6.10	
Pa.:	Avella	25	7		9.95			
Pa.:	Sygan	63			18.90			
Pa.:	Bon-Air	14	1		4.55			
Pa.:	Herminie	24	6		9.30			
Pa.:	W. Newton	9	2		3.40			
Pa.:	Southview	12			3.60			
Pa.:	Meadowlands	13	1		4.25			
Pa.:	Library	38			11.40			
Pa.:	WickHaven	8			2.40			
Pa.:	Forest City	4	1		1.55			
Pa.:	Moon Run	32	6		9.60			
Pa.:	Lloydell	14	1		6.65	34.37	27.50	
W. Va.:	Pursglove	56			16.80	7.00	5.60	
Totals		565	31	6	\$181.55	\$74.50	\$59.60	
						Red- nih	Dual- nih	Izjem- nih
Znamk na roki dne 1. januarja . . .		143				107		217
Znamk dobljenih od stranke		700				150		80
Skupaj		843			843	257		297
Razpečanih glasom poročila		565				31		6
Na roki dne 31. januarja		278				226		291

Članov naznanjenih v januarju 633.

Tajništvo J. S. Z.

Slovinci v Detroitu, poslužite se prilike!

Kakor vsi drugi kulturni narodi, veliki ali majhni, se tudi Slovenci zanimamo za književnost, pa naj bomo naseljeni kjerkoli. V tem okolišju, na razdaljo več sto milj, je naša naselbina edina, ki se zanima za širjenje slovenske literature.

Tukajšnji slovenski socialistični klub št. 114, JSZ., se zaveda, da je našemu ljudstvu slovenska literatura najbolj razumljiva, tudi če zna ta ali oni poleg našega še kak drug jezik. Zato si je klub že pred več leti nabavil knjižnico, ki jo stalno izpopolnjuje. Na razpolago imamo knjige socialne, poučne, povestne in druge vsebine, tako da smo v stanju zadovoljiti okus vsakega čitatelja. Naše knjige so na razpolago splošni slovenski publiki v tem mestu. Imamo tudi precej angleških knjig.

Da damo publiki vso priložnost čitati, posojujemo knjige brez vsake odškodnine. Edino, kar zahtevamo je, da čitatelji pazijo na knjige, da se prehitro ne pokvarijo.

Kdor želi izposoditi kako knjigo, jo lahko dobi v naši knjižnici ob dnevih, ko obdržavajo slovenska društva seje v Hrvatskem domu, 1331 Kirby Ave. E. Na ostale dneve pa se zglasite pri knjižničarju socialističnega kluba št. 114, katerega naslov je spodaj. Oddaljen je samo en blok od čitalnice. Hojaki in sodrugi, s tem vam nudi naš klub lepo priliko čitati knjige, ne da bi vas kaj stalo. Poslužite se jo!

Thomas Petrich, knjižničar, 974 Ferry Ave. E., Detroit, Mich.

Čitajte knjige!

"Proletarec" ima v zalogi najboljše slovenske književne dela, ki jih prodaja po najnižji mogoči ceni. Pazite na cenik naših knjig, ki ga probčujemo od časa do časa v tem listu.

Ako ste zmožni čitati angleščino, naročite iz naše zaloge angleške knjige. Iz njih se boste lahko marsikaj naučili o evoluciji, zgodovini, o socializmu, socialnih problemih, delavskih bojih itd.

Nabavili smo knjige, ker hočemo, da dobi naše ljudstvo dostop do boljših književnih del po najnižji ceni. Ves eventualni dobiček, ki ga napravimo pri prodaji knjig, gre v podporo našemu tisku. Zato naročajte knjige od nas. —

"OGENJ"

(Dnevnik desetnije)

pisal H. BARBUSSE

Najznamenitejša povest iz vojaškega življenja tekom zadnje vojne.
Cena: vezana \$1.50; mehko vezana \$1.10. Naroča se pri "Proletarcu".

DRAMSKI ODSEK

Slov. soc. kluba št. 1, J. S. Z.

CHICAGO

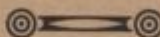
"PRI BELEM KONJICKU"

veseloigra v treh dejanjih,

spisala Blumenthal in Kadelburg, poslovenil . . .

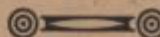
v nedeljo 11. februarja 1923

Dvorana ČSPS, 1126 W. 18th Street

OSEBE:

Meta Klinar, gostilničarka "Pri belem Konjičku" Frances A. Tauchar
 Oroslav Bucek, veletržec in posestnik v Ljubljani John Olip
 Tilka, njegova hči Agata Lavrich
 Amalija, njegova sestra Mary Kovach
 Dr. Fran Koveč, ljubljanski advokat Chas. Pogorelec
 Dr. Karl Koprivar, novomeški gimnazijski profesor
 v pokoju Philip Godina
 Minka, njegova hči Antonija Tegel
 Jerina Maks, sin ljubljanskega trgovca Michael Ratoushnik
 Dr. Ivan Zaletel, sodni adjunkt John Pluth
 Olga, njegova soproga Ella Lotrich
 Maček, sodni svetnik John Rayer
 Zan, prvi natak Joško Oven
 Peter, drugi natak Jack Marinich
 Pikolo Louis Zele
 Pepca, hišna Mici Kovach
 Liza, kuharica Paulina Levec
 Tine, berač Frank Udovich
 Režika, njegova nečakinja Mary Steblay
 Jerica, raznašalka pisem Albina Logar
 Matevž, vodnik James Kužnik
 Uslužbenec omnibusa Daniel Lotrich
 Janez)
 Miha)
 hlapca * * *

Vrši se v poletnem času na Bledu, Gorenjsko.

Dvorana odprta ob 2:30 popoldne; pričetek igre točno ob 3.

Po igri prosta zabava in ples.

Igra Kufrinov orkester.

Vstopnina 50 centov, vojni davek všet.

Prihodnje priredbe Dramskega odseka kluba št. 1, JSZ:

(Vrše se v ravno tej dvorani)

V nedeljo 1. aprila "Kralj na Betajnovi".

Dne 30. septembra dramska predstava.

V nedeljo 16. decembra dramska predstava.

Nadalje priredimo igre na 10. februarja in 6. aprila 1924.

ZAKAJ NE VSI?

(Nadaljevanje z 9. strani.)

in v ta namen je treba patriotičnim masam kazati "rdečo" nevarnost. Ko se take prevratnike enkrat aretira, je pa treba delavstvu zbirati za visoka poročta, ki jih navadno dobe le vodilne osebe, taki, ki nimajo vpliva, pa gredo navadno v ječo. Vse je dobro preračunamo. Najprvo aretacije, potem kričanje o odkritju velikanske zarote po listih, nato delavci zbirajo prispevke za poročta in potem se prično kampanje za zbiranje doneskov v obrambne fonde, ki jih požro advokatje. Tak je navadno proces od aretacije pa do komedije na sodiščih. Večinoma se končno vse obdolženec oprost. Masa pa plača na en ali drugi način stroške.

Ko smo vse to spoznali, bi se morali na podlagi teh okolščin ravnati, pa ne podvzemanj vratolomnih taktik, s katerimi se sicer lahko precej razgraja, pa ničesar ne doseže za delavstvo. Igrati v roke kapitalističnih organizacijam, kakor so razne obrambne lige, legije, kukluxklani itd., je nespametno.

Dvojne vrste počitek.

Če se kak bogataš nekoliko prehladi, so okoli njega takoj najboljši zdravniki, ki mu svetujejo, naj si vzame počitek, naj odpotuje v Kalifornijo, Florido, na kake otoke, v poletju na Zapad ali pa v Švico. Časopisje poroča o takem obolenju na prvi strani kot najvažnejšo dnevno novico. Recimo, da je ta človek posestnik velikih tovarn, ki mu donajajo ogromne dividende. Tovarne obratujejo naprej, neglede, kaj počne ali kje se zdravi njih lastnik. Ampak kdo se briga za zdravje delavcev, od katerih je odvisen obrat? Ali ne bi potrebovali tudi oni počitka? Da, potrebujejo ga! Ampak deležni so ga le tedaj, če se vsled fizične izčrpanosti toliko utrudijo, da niso več zmožni za delo in pa v slučajih stavk in brezposelnosti. Toda to ni noben počitek ampak duševni in fizični napori v spremenjeni obliki.

Brez dela se ne položi brv čez potoček. Brez dela tudi ne bo zgrajena pot iz sedanje v boljšo družbo.

Živ bi bil človek tudi brez mila in krtače; ampak podoben bi bil vendar bolj svinji kakor človeku.

Telefon Canal 4340.

VINKO ARBANAS

1320 W. 18th St., Chicago, Ill.

Med Throop in Blue Island Ave.

Edina slovenska-hrvatska
trgovina cveticIzbera svežih cvetic za ples, svatbe,
pogrebe, itd.

Maškaradni ples "Zore" v Chicagi.

Hrvatsko pevsko društvo "Zora" v Chicagi priredi v soboto 10. februarja v Č. A. dvorani na 18. ulici svoj tretji maškaradni ples. Prvi maskni ples Zore se je vršil l. 1921., drugi 1922 in tretji bo na gori omenjeni dan. Oba sta bila obilno posečena in ker se odbor ni nadejal take udeležbe, tudi ni oskrbel dovolj nagrad za najboljše maske. Za prihodnjo maškaradno veselico pa je odbor preskrbel nad 20 nagrad za najboljše maske, ki jih bodo razdelili nepristranski sodniki.

Pričetek plesne zabave bo ob 8. zvečer in bo trajala do 3. zjutraj. Prejšnje maškaradne veselice Zore so se vršile v nedeljo, kar pa se ni izkazalo za praktično, zato se je sedaj odločila za v soboto.

Jugoslovansko občinstvo v Chicagi vabimo, da naj nas tudi to pot poseti kakor na naših prejšnjih priredbah. Vstopnice se dobe pri članih Zore in pri vratih na dan priredbe. — M. B.

JOHN GORŠE

5714 So. Kedzie Ave., Chicago, Ill.

Tel.: Republic 3196.

MODERNA KROJAŠKA DELAVNICA.

Izdelujem obleke po najnovejšem kroju.

Cene zmerne. Da vam bo pri meni izdelana obleka pristojala, jamčim.

MILLARD RESTAVRANT

V. JIRANEK in A. KRUCKY, lastnika.

3604 W. 26th Street Chicago, Ill.

(Prvo nadstropje.)

Pristna domača kuhinja, cene zmerne.
Se priporočata Slovincem.**Veliko Predpustno Veselico**

priredi

SOCIALISTIČNI KLUB ŠT. 13, J.S.Z. V SYGAN, PA

v soboto 10. februarja 1923

v dvorani dr. "Bratstvo" št. 6, S. N. P. J.

Začetek ob 7. zvečer

VSTOPNINA: Za moške 75c. Dame proste.

Najuljudnejše vabimo vse tukajšnje Slovence kakor tudi one iz bližnje okolice, da se vdeležijo te naše veselice v obilnem številu. Za suha grla, dober prigrizek in za izvrstno godbo bo skrbel

ODBOR.

Sitneš trka na vrata.

"Flu" se je zopet pojavila v Chicago. Veliko slušajev še ni prijavljenih, vendar zdravstveni komisar svari občinstvo. Med navodili kako se obvarovati flu on podaja sledeče: "Držite noge suhe. Če imate prehlad, ostanite doma in počinite vsaj 24 ur! Vaš sistem naj funkcionira in če treba vzemite kaka laksativna sredstva!" Trinerjevo zdravilno grenko vino je zdravilo, katerega hvalijo odjemalci kot najboljše in najzanesljivejše laksativno sredstvo in želodčna tonika. Isto izčisti črevesje, pomaga dobri prebavi in oživlja ves sistem. Čitajte sledeče pismo: "Old Forge, Pa., 9. dec. 1922. Zadnja štiri leta imam Trinerjevo zdravilno grenko vino vedno pri hiši; bil sem skoro pri koncu, ko je razsajala "flu", ampak Trinerjevo zdravilno grenko vino me je rešilo in radi tega ne bom nikoli brez njega. Michael Gull, 218 Sussex St." — V slučaju prehlada vzemite Trinerjev Cough Sedative. Pri vseh lekarnarjih in trgovcih z zdravili. Joseph Triner Company, Chicago, Ill.

DETROITSKIM SODRUGOM.

Seje slov. socialističnega kluba št. 114, JSZ., se vrše vsako četrto nedeljo v mesecu v Hrvatskem domu, 1329—31 Kirby Ave., ob 9. uri dopoldne.—Na dnevnem redu so vedno važne stvari, ki se morajo rešiti. Udeležite se teh sej polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov. — *Organizator.*

Človek, ki delavstvo samo hujska in propagira nasilja, je zavedno ali pa nezavedna v službi kapitalizma.

VICTOR NAVINSHEK

**331 GREEVE ST.,
CONEMAUGH, PA.**

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriškanskih, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih inštrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAMOFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postržba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.

MILLARD STATE BANK

3643-3645
WEST 26th STREET
At Millard Avenue
CHICAGO, ILL.

VARNO mesto za vaše prihranke.

Prihranite vsak dan nekaj!

NAJTRDNEJŠA BANČNA SHRAMBA NA ZAPADNI STRANI

Varnostni predali po \$3.00 na leto.

**POŠILJAMO DENAR
NA VSE STRANI SVETA**

**3% OBRESTI NA
HRANILNE VLOGE**

R. A. CEPEK, predsednik
F. L. BAŠTA, blagajnik
E. J. KVIDERA, podpredsednik
JAMES FRIEDEL, podpredsednik

BANČNE URE: V ponedeljek od 9. zjutraj do 8. zvečer.
V torek, sredo, četrtek in petek od 8. zjutraj do 5. popoldne.
V soboto od 9. zjutraj do 1. popoldan in od 6. do 8. zvečer.

Kulturni vestnik.

"Naši Zapiski", štev. 8—9—10 imajo sledečo vsebino: E. K.: Naše stališče do najvažnejših ustavnih določb. Friderik Adler: Nujen razkol in nujna združitev. Dr. Š. Z.: Kritična študija o današnjem komunizmu. Peter Jug: Delavsko gibanje in socializem na Angleškem. Žalski: Socializem v Sloveniji. Peter Jug: Kaj je in kaj ni demagogija? Pregled: Politika: Združitev socialističnih strank v Nemčiji. Gospodarstvo: Gospodarsko propadanje Nemčije. Mezdne razmere v inozemstvu. Strokovni pregled: Strokovno vodstvo mezdnih gibanj. Boj rudarjev v Čehoslovaški. Socialna politika: Draginjske številke v raznih deželah. Kompenzacijske blagajne za družinske doklade na Francoskem. Kultura: Esperanto kot učni predmet v šolah. —

"Naše Zapiske" izdaja Slovenska Socialna Matica v Ljubljani, ki je socialistična ustanova. Urejujeta jih sodruga Stanko Likar in Filip Uratnik. Naročnina za Ameriko \$1 na leto.

Naslov: "Naši Zapiski", Židovska ulica št. 1, Ljubljana, Jugoslavija.

"ČAS", janurska številka, ima sledečo vsebino: Frank Kerže: Kultura (pesem). Frank Kerže: Amalija (povest). Kaj je čas? Mehanična molilna orodja. Duševni razvoj človeški. Njen povratek. O mazačih in mazilih. Otroci v Moskvi. Vrata človeškega telesa. — Priloga: Gospodinjski del.

Naslov revije: Čas, 1142 Dallas Road, N. E. Cleveland, Ohio.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje socialističnega kluba št. 27. se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9:30 dopoldne in četrto nedeljo ob 2:30 popoldne v klubovih prostorih v Slov. nar. domu. Dolžnost vsakega sodruga je, da redno prihaja k sejama. — Tiste, ki simpatizirajo s socialističnim gibanjem, pa še niso pri soc. stranki, vabimo, naj pristopijo v naš klub in tako pomagajo pri delu za osvoboditev proletariata. Prva naloga delavca je, da postane razredno zaveden. Pri tem pa vpoštujemo geslo: "V organizaciji je moč." —

Naročajte najboljši in najbolj razširjen socialistični dnevnik v Ameriki

"THE NEW YORK CALL"
112 Fourth Avenue,

NEW YORK, N. Y.

Naročnino za dnevne in nedeljske izdaje \$12 za celo leto; \$7 za pol leta; \$4 za tri mesece; \$1.50 za en mesec; samo nedeljske izdaje \$8 na leto. Samo dnevne izdaje \$9 na leto; pol leta \$5; en mesec \$1.25.

LAWDALE CLOTHING HOUSE

3649-51 W. 26th Street,
CHICAGO, ILL.

Prporoča Slovencem svojo bogato zalogo moških in deških oblek, srajc, klobukov, čepic, ovratnikov, spodnje obleke itd. itd.

Cene zmerne — Postrežba točna.

Influenca

je nanagloma zopet začela razsajati. Hud prehlad, bolečine v glavi, v udih, izmučeni živci, vročnica in splošna utrujenost, so nekateri simptomi te bolezni. Kaj storiti proti njej? Ostanite doma, če mogoče v postelji, in dokler bolezen traja, jemljite

SEVERJEVE TABLETE PROTI PREHLADU IN GRIPI.

Sledite navodilom na zavoju. Cena 30 centov.

Dihalni organi so skoro vedno prizadeti in je dobro, da imate vedno pri rokah

SEVERJEV BALZAM ZOPER KAŠELJ

Cena 25 in 50 centov.

Grlo vas pogostoma boli, postane rdeče, toda počutili se boste takoj boljše če vzamete

SEVERJEV ANTISEPSOL

za grganje in ispiranje grla in nosu, da tako držite nosne odprtine čiste in proste raznih bacilov. Cena 35 centov.

Vse zgoraj navedene preparacije se dobe po vseh lekarnah. Vedno zahtevajte "SEVERJEVE" in ne jemljite drugih.

W. F. SEVERA CO. - - CEDAR RAPIDS, IOWA

Edini slovenski pogrebnik

MARTIN BARETINČIČ

324 BROAD STREET

Tel. 1475

JOHNSTOWN, PA.